

Любов Цукор,
*аспірантка Київського університету
ім. Б. Грінченка*

ЖІНОЧА ДРАМА

*Це – внутрішня, глибока
психологічна драма української жінки
на тлі історичних обставин.*
А. Багряна

У драматургічному просторі України визначна подія – світ побачила перша збірка сучасної української жіночої драматургії. Антологія «Мотанка», яку упорядкував незмінний голова Всеукраїнського благодійного фонду «Гільдія драматургів України» Ярослав Верещак, настановлює на питання – а чому досі ще не було ґрунтовного видання жіночих драматургічних робіт? Здавалося б, сьогодні серед драматургів більшість жінок, то в чому ж справа? Все просто – відсутність коштів. Проблема ця не сьогодні народилася, і, судячи з усього, не скоро вирішиться. Це довготривалий кризовий стан у нашій літературі та мистецтві, і відновлювати культурне багатство держави – священний обов'язок усіх привладних структур.

А наразі мистецтво України тримається на ентузіастах, на тих, хто згоден виконувати сізіфову працю з вірою, що невдовзі камінь все ж буде піднято нагору. До таких людей належать усі без винятку автори цієї книги. Шлях до створення Антології жіночої драматургії виявився напрочуд довгим – понад 25 років. Чверть століття від задуму до його реалізації. Копітка робота з авторками, текстами неодмінно мала вилитись у щось небуденне. Хочеться сказати високим стилем: антологія «Мотанка»

наділена шармом жінки, яка щаслива від того, що вона в руках люблячого чоловіка. Та, спустившись на грішну землю, питаємо себе: в яких умовах існує сучасна жіноча драматургія?

Невід'ємним компонентом літературного процесу України є драматургія, що характеризується певними змісто- та формотворними чинниками. Багато що було сказано про теперішню українську драму, а ще більше краще було б узагалі не сказано. І справа не у свободі слова, чи забороні висловлювати власну думку. А річ у тім, що найчастіше висловлювання про цей колосальний мистецький пласт виказує глибинне нерозуміння тим чи іншим мовцем процесу сучасної української драми, а почасти – й, на жаль, войовниче невігластво.

Що говорять визнані митці про теперішній стан драматургії? Письменник-постмодерніст Ю. Іздрик стверджував у численних інтерв'ю, що вітчизняна драматургія не більше, ніж збірка неактуальних текстів, що начебто свідчить про абсолютну відсутність сучасної української драматургії, або принаймні про її відсталість від світових зразків. Письменник пояснює це тим, що сучасний театр та кінематограф мало використовують тексти власне українських драматургів. Серед найбільш помітних українських сучасних авторів він називає Б. Жолдака, О. Ірванця.

Цікавим є погляд на стан сучасної української драматургії з боку режисера та актора А. Білоуса. В інтерв'ю тижневику «Персонал Плюс» він акцентує на тому, що сучасна драма живе у свідомості драматургів, не більше, тому відірвана від театрального процесу.

Письменник О. Ірванець в одній із статей газети «Дзеркало тижня» запевняє, що українська драматургія на сучасному етапі існує передусім як літературний жанр, і вкрай рідко можна знайти окремі тексти на сторінках нечисленних культурологічних видань. Він звертає особливу увагу на те, що театральні режисери сьогодні інсце-

нізують переважно класичну літературу, а не сучасну, і це знижує як актуальність театральних вистав, так і попит на працю драматургів.

Що цікаво, погляд жіночого сегмента науковців та письменників на українську сучасну драму кардинально відрізняється від чоловічого. Жінки-дослідниці більш лояльно ставляться до сучасного драматургічного процесу. Це стосується і діаспорної, і власне української наукової думки.

Літературознавець Л. Залеська-Онишкевич левову долю своїх досліджень присвятила саме драматургії у період становлення незалежної України. Вона ж виділила такі способи авторського вислову: 1) іронічне трактування реальності та ностальгію за минулим у пошуку за індивідуальною ідентифікацією; 2) втечу у віртуальну реальність; 3) страх перед апокаліптичною ситуацією. Саме незадоволення реальністю та непевність часто змушують іронізувати, що мотивує введення в текст засобів карнавалізації. Цей підхід, як уважає дослідник, є одним із основних чинників популяризації постмодернізму в Україні. Тобто драматургія ледь не першою долучилася до постмодерністичного процесу.

Л. Залеська-Онишкевич пропонує розглядати сучасну українську драму за такими категоріями: забарвлення жанру або роду драми, типові теми і проблеми, стиль і побудова п'єси. Науковець доходить висновку, що сучасні українські п'єси можна поділити на п'єси із забарвленням трагедійного або комедійного жанрів, фарсу, а також суміш, різні варіації всіх жанрів. Аналізуючи тематику сучасної української драматургії, Л. Залеська-Онишкевич порівнює її з попередниками. Звертає увагу й на те, що тематика підкреслює «декомпозицію суспільства», самотність, ізольованість героїв, які майже не змагаються з долею, цей ефект досягається специфікою тла, яке обирають драматурги (невидимий острів, замкнена кімната, закрите царство чи будівля).

Критик виділила ще один критерій аналізу типізації п'єс – обсяг: зрідка це п'єси, які мають класичний обсяг, частіше це твори малої форми або одноактівки, що уможливають інсценізацію на малих сценах, у камерних театрах, або як радіоп'єси. Оцінюючи загалом стан сучасної української драматургії, літературознавець доходить висновку, що роботи деяких авторів спрямовані виключно на масову культуру.

Особливостями українського постмодернізму, на думку літературознавців, є барокова стилесвідомість; специфіка творення текстів та рецепція читача; актуалізація архетипу самостійності; пошуки цілісності, що реалізуються через мотив мандрів; міфологізація слова; апеляція до духовної вертикалі. Що простежуємо повною мірою і в жіночій драматургії.

Н. Мірошниченко називає сучасну українську драматургію химерною, яка спроможна створити жанрові, стилістичні мутанти, не позбавлені рис бароковості, що проявляється у зображенні паралельного світу потойбіччя, фентезі тощо. Це своєрідна маргінальність як наслідок руйнування традиційних жанрів, створення перехідних форм, жанровий синкретизм; змішування «високих» та «низьких» жанрів, що виявляється в жанровій дифузії та белетризації літератури; політекстуальність, інтертекстуальність, насиченість тексту позатекстовими алюзіями, ремінісценціями, наявність широкого культурологічного контексту. Також можна виділити провідні художні прийоми, характерні для літератури постмодернізму, серед яких наявні інверсія, іронія, відсутність психологічної та символічної глибини, руйнування знакової системи на позначання процвітання хаосу в реальності, гра як засіб відтворення реальності.

У творах сучасних драматургів можна знайти певні постмодерністські ознаки: потяг до міфу, культ незалежної особистості, бачення повсякденного реального життя як театру абсурду, апокаліптичного карнавалу, мотиву

гри як своєрідного акценту на ненормальності реально-го способу життя, суміш традиційних жанрових різновидів, інтертекстуальність, іронічність та пародійність. Найяскравішою рисою лишаються принципи порушення життєподібності, руйнування видових та жанрових меж, синкретизм методів, обривання причиново-наслідкових зв'язків, порушення логіки. Естетична система базується на використанні форм художньої умовності, гіперболізації, трансформації метафор, системі алегорій, грі контрастів, форм абсурду, гротеску, фантастики, активно використовується механізм гри на всіх рівнях твору (сенс, сюжет, ідея).

Для новітньої української драми характерне нове прочитання класиків й орієнтація на світову драму. Важливо, що сучасні драматурги співвідносять себе швидше із світовою, ніж із драматургією українських попередників та сучасників. Драматурги намагаються відійти від класики, проте режисери та театри як державні, так і недержавні, – навпаки. Ні для кого не таємниця, що сьогодні у репертуарі театрів превалює класична драма у традиційному та новаторському прочитанні. Ще значна кількість вистав створюється за творами закордонних сучасників.

Що ж лишається українським драматургам, які творять у сучасних реаліях? Надто мало. Більш того, ставлять, як правило, кількох драматургів, які на слуху у публіки. А тепер, якщо ми спробуємо виокремити з цього дріб'язку відсоток жіночої драматургії у театрі, то закономірно виникне питання: а для кого пишуть драматурги? Для себе, науковців, сцени? Чи придатна жіноча драматургія до інсценізації? Спробуємо розібратися.

До складу Антології «Мотанка» увійшло 20 п'єс сучасних українських драматургинь. Не оминули увагою й творчість Л. Чупіс, що надто рано залишила цей світ, та трагічно загинула А. Яблонської. Їхні твори варті того, щоб бути увіковиченими на сторінках збірки. Деякі

з драматичних творів, опублікованих у книзі, вже пережили втілення на сцені, для якихось – це майбутнє, а для декотрих – нездійсненна мрія. Важко передбачити долю того чи іншого твору, бо кожен з них заслуговує на свого режисера та сцену.

Вельми знаковим є назва видання, адже мотанка – це глибинний символ жіночності, берегині роду, сакральний український оберіг, відомий з прадавніх часів. Є думка, що це не іграшка, а елемент важливого магічного обряду плодючості та продовження роду. Разом з тим, ця лялька пов'язана з культом предків, як елемент, що пов'язує різні покоління. На жаль, у радянські роки мотанка втратила своє сакральне значення. Іграшки робилися, проте діти фарбами розмальовували їм обличчя, щоб ті стали схожі на типові фабричні ляльки. Таким чином була стерта індивідуальність кожної окремої ляльки. Проте сьогодні відроджується мистецтво творення мотанки за старими традиціями, відбувається повернення до родових знань. Тому робота Ярослава Верещака над Антологією саме зараз видається ще більш значущою.

Суто з літературознавчої точки зору в Антології представлено унікальний драматургічний матеріал, який вирізняється самобутністю та багатим дослідницьким матеріалом. Теоретично, це має пробуджувати й інтерес з боку режисерів, проте, як ми знаємо, найчастіше подібні бажання лишаються теорією.

Перше, що впадає в око, коли вивчаєш зміст книги, – це жанрове розмаїття творів. Ми маємо змогу прочитати трагедії Л. Чупіс і Н. Марчук, маленьку комедію А. Яблонської, п'єсу-казку Н. Симчич, містичну драму С. Новицької, сучасну драму В. Маковії, мелодраму Т. Іващенко, чорну комедію М. Росович, фарс К. Демчук, моноп'єси Неди Нежданой, Л. Цукор та контрастну комічну драму О. Погребінської. У книзі представлено практично повний спектр класичних драматичних жанрів у тому чи іншому формулюванні.

Але сучасна література не була б сучасною, якби не синтезувала жанри, які до цього складно було навіть уявити. А. Багряна написала психологічну містерію, хоча класичне визначення «містерія» говорить про те, що середньовічні релігійні п'єси аж ніяк не мали б володіти рисами психологізму. Інтертекстуальність поринула не лише у зміст драм, але й у жанрове визначення, прикладом тому служить Різдвяна Гофманіана О. Клименко, витоки якої простежуються не лише з творів Е.-Т. Гофмана, а й А. Ахматової аж до А. Тарковського.

Абсолютно синтетичні жанрові визначення у творів С. Лелюх та К. Скорик – моноспогад та монопокаяння відповідно. Уже це поєднання налаштовує на своєрідне сприйняття текстів, більше інтимне та довірливе. О. Мурашко одразу визначила структуру драматичного твору, вказавши, що буде саме дев'ять сцен, які стосуються кожного і нікого. Чи можна знайти більш постмодерністичне визначення жанру, яке від початку характеризується відстороненням та ізоляцією? Проявом постмодерної гри можна вважати і п'єсу-пазл Т. Гоцак, що грає з читачем, втягуючи у свій світ та нав'язуючи власні правила гри.

І нарешті, нерідко сьогодні ми зустрічаємо поєднання жанрів двох чи й трьох родів літератури. В антології ви знайдете інтригуючий екзистенціальний детектив О. Танюк та замах на вбивство від Д. Березіної. Уже в самому жанровому визначенні вбачається певна таємниця, загадка, яку має розгадати читач, або й глядач, через призму режисерського бачення.

І напевно найголовніше те, що всі жанрові визначення відповідають змісту творів настільки влучно, що здається, типові жанри не змогли б повністю розкрити змістове наповнення та текстуальне втілення твору.

Що стосується форми написання, то на сторінках збірки знаходиться п'єса у віршах Л. Чупіс. Це не таке вже й часте явище сучасної драматургії, непросте для написання та втілення, але високохудожнє. До того ж п'єса має епічні риси – наявність прологу та епілогу.

Часопростір драматургічних творів вельми широкий. Сторінки Антології віднесуть вас у біблійні часи, дадуть по-новому глянути на сьогоднішнє та відкриють завісу майбутнього. Здається, немає часових рамок, яких би не зачепили авторки. Місця дії та образи підібрані відповідно до авторського задуму, а не законів жанру чи загалом драматургії. Це важливо, оскільки драматург та персонажі, наче змовники, творять новий світ за своїми правилами. Представлені в Антології п'єси зачепили болючі суспільні теми, починаючи від Голодомору до Революції гідності, зачепивши проблеми, глибоко особистого та світового масштабів.

Але ближче до творів. Що в них може побачити читач і режисер? Чи заслуговує матеріал на свою сцену? Якщо заглянути за лаштунки кожного твору, то потрапляєш у світ, багатство якого тримає до останньої сторінки. Читач стає бранцем у солодкому полоні, який немає сил залишити. Тож питається, чому глядач має бути позбавлений такого самого задоволення?

«Він сотворив чоловіка, а потім, з ребра чоловікового, добрий Бог сотворив жінку, аби у райському саду веселіше було».

А. Багряна «Гойдалка»

Українська жінка спроможна відчувати чужий біль, а українська драматургиня просто зобов'язана робити це. На сторінках містерії, з дотриманням особливостей жанру, авторка звертається до одного з найскладніших періодів історії України у ХХ ст., коли на долю жінки впала надскладна ноша. Друга світова війна. Чи то пак, Велика Вітчизняна війна, а скоріше визвольна. А згодом прийшли сталінські репресії, які знищили тих, хто протримався до цього. Навмисно наголошено, що саме на долю жінки випали труднощі, адже прийшла війна, забрала чоловіків, а жіноцтво лишила саме, на одинці ще

з більш страшним ворогом. У долях жінок Анни Багряної проглядається доля змученої України. Не тільки наші режисери звернули увагу на п'єсу, але й закордонні глядачі змогли переглянути виставу за мотивами цього твору у 2016 році.

«Зараз ви навряд чи його зрозумієте, але, можливо, потім... коли прийде час обирати, піднятися на парту, а чи почати зневажати себе...»

Дарина Березіна
«Замах на вбивство без антракту»

Якщо хтось брудними руками та думками лізе у чужу долю, рано чи пізно отримає свою відплату. Питання лише в тому, чи зрозуміє людина свою провину? За досить буденною історією з життя декількох людей вимальовується філософське питання: а чи кожен у цьому житті отримує те, на що заслуговує? Чому лихі люди щасливі, а добрі змушені страждати? Дарина Березіна зображає не просто замах на вбивство противної жіночки, яка все життя катувала тих, хто з нею поряд, це скоріше замах на лихі традиції деяких родин. Адже доволі часто ми зустрічаємо персонажа-жінку, яка фатально впливає на долю сина та його коханої, розлучаючи їх. Занадто часто ми бачимо і читаємо про синів, які безмовно ховаються за думку матері. Якщо персонажів твору вдягти у шати XVII, чи XIX століття, то ситуація з легкістю спишеться у реалії відповідного століття, за винятком деяких деталей. Це один з вічних сюжетів української літератури, саме тому може стати цікавим сучасним театрам.

«Вона ще нічого не знає».

Тетяна Гоцак «Я хочу женитися...»

П'єса-пазл, якщо у ній розібратися, розкриває драматизм долі сучасної людини. Справжній виклик для режисера, який, склавши деталі пазлу, має явити світу

кілька справдешніх історій життя. Зрада, інтрига, обмануті очікування, постійні таємниці та лицемірство – чи це не ті риси, що притаманні людям, які загубили орієнтир до щастя? Кожен з героїв обманює себе, обманює інших. Та хіба далеко може завести така погана гра у життя? Читаючи п'єсу, перебуваєш в очікуванні чогось, що мало б врешті відплатити всім за їхні діяння і думки. Та хіба доводиться чекати на щасливий фінал?

*«Я тут Король, а сього самозванця
скарать негайно».*

Катерина Демчук

Фарс для двох блазнів, годинника та маріонеток **«На виступцях»** К. Демчук – це яскраво постмодерністична п'єса у найкращих своїх виявах. Сміливець-режисер може приборкати цей драматичний твір, побудований у межах власного мікросвіту. Простежується авторська гра з текстами попередників (зокрема, із «Алісою у країні чудес» Л. Керола), бо дійовими особами виступають гральні карти. У світ, що живе за власними законами, потрапляє чужинець, який, природно спричинить незворотній процес змін. Чужинець потрапляє у пастку, вихід з якої – це загибель, або роль Короля у чудернацькій країні. Атмосфера очікування фатальної розв'язки нагнітається до самого кінця п'єси. І блазень розриває замкнене коло звичного перебігу подій. Але сучасний текст не був би злободенним, якби читався без підтексту. К. Демчук крізь призму фарсу показує проблему людини, змушеної коритися абсурду суспільства, або померти. Авторка використовує традиційний для літератури прийом – порятунок приходиться зі світанком. Усе зло зникне, коли зійде сонце.

«Ми висаджуємо сад. Доля спрямовує вітер».

Тетяна Іващенко

Мелодрама **«Ідзанамі»** вже мала своє сценічне втілення. Цей філософський твір із присмаком сходу полонить дивовижною шовковою ніжністю. Читаючи п'єсу, чуєш ненав'язливі мотиви та мелодії країни, де сходить сонце. Проте на сторінках твору перетинаються шляхи Сходу та Заходу, надаючи тексту французького шарму. На підсвідомому рівні історія кохання, розкрита авторкою, відчувається нічим іншим, крім як божественною силою. Адже у любові Чоловік та Жінка стають подібними до богів. Але вітер спроможний знищити сади любові, бо він керує долями. Спокійний сад та бурхливий вітер, вони можуть співіснувати, а можуть провокувати руйнацію. Це дуже тонко показує авторка, розкриваючи контраст японського та французького світів. І саме в цьому вихорі пристрастей та тихому спокої і криється сутність життя.

*«Найкращі спогади лишаються про те,
чого не було».*

Олена Клименко

«Дивна і повчальна історія Каспара Гаузера...»

Хто може написати про переродження світу, крім жінки? Їй на роду написано приносити щось нове у цей світ. О. Клименко у Різдвяній Гофманіані заторкнула низку міфів та ритуалів, що надають твору певної містичності. Не буде перебільшенням назвати цей твір одним із найбільш загадкових у сучасному літературному просторі України, проте він суголосний із періодом змін, які переживає наша держава. Авторка майстерно використовує прийом театру в театрі, цей інструмент підвладний далеко не кожному драматургу. П'єса має лише два експериментальні сценічні втілення (Експериментальний театр Гільдії драматургів, реж. Н. Баранець і Учбовий

театр Харківського інституту мистецтв, реж. О. Шапаренко), хоча написана вже достатньо давно. Тому причиною може бути її надсучасна форма, яка відлякує сучасний прагматичний театр.

*«Я ж саме розповідала про те,
що перші люди на землі –
це ляльки, що їх виліпили Боги».*

Світлана Лелюх «Я та лялька»

Чудова українська мова. Вже саму назву моноспогяду можна трактувати у кращих традиціях постмодернізму. Перше, і очевидне, – йтиметься про когось, хто має ляльку. І може, так і від початку й задумувалось. Проте, більш детально ознайомившись із текстом, починає здаватися, що назва написана без тире, і мало б бути «Я – та лялька». Бо моноспогяд розкриває життя лялькарки через розмову з лялькою, яка супроводжувала її усе життя. Що нам дає те пропущене тире? Розуміння того, що всі ми ляльки у руках старого Лялькаря. І долі наші у його примхливих руках, навіть Адам та Єва були першими ляльками, які зробив Бог. Цікавий підхід використала авторка. Але між рядками відчувається страшенна самотність, бо жінка говорить з лялькою, то, може, їй більше нікому розказати про життя? Для театру це напрочуд цінний матеріал. Хоча актори і режисери не надто полюбляють жанр монодрами, бо це завжди виклик, який можуть прийняти найсильніші.

*«Як то треба по правді у світі жити.
Я не плакала і не сміялася».*

Віра Маковії «Буна»

Сучасна драма В. Маковії гідно оцінена сучасним режисером, глядачем, читачем. Твір з яскраво буковинським акцентом розкриває специфіку життя далекого села, спадковість поколінь і перипетії, що трапляються

на тлі змін у великій Україні. Читаючи п'єсу, здається, що ти знайомишся зі справжнім романом про буковинське село. Буна (румунською мовою бабуся) аутентична жінка, яка переживши багато, втратила свою жіночність та лагідність. Життя їй ласки не дарувало, тому вона не мала змоги віддавати тепло іншим, проте завжди робила так, як думала, що буде краще для інших. Трагічна доля жінки, яка загубила гармонію власної душі, не змогла навчити любові свою онуку, що призвело до більш трагічних наслідків: мати розділена з дитиною не просто фізично, а на більш глибокому рівні. П'єса ця – складний матеріал, вона кидає виклик режисеру, і не кожен знаходить в собі сміливість творити її сценічний варіант.

*«Твоя ненависть і твоя любов – то суть одне.
Ти любиш цю країну і тому ти ненавидиш усіх,
хто хоче, щоб загинула вона».*

Надія Марчук «Калина та песиголовці»

Драматичний твір «Калина та песиголовці» має жанрове визначення трагедія на дві дії. Проте варто сказати відверто: на сторінках п'єси розкривається трагедія окремої особистості на тлі трагічної долі цілої нації. Калина – не просто милозвучне жіноче ім'я, це символ України. Песиголовці – це кишенькові собаки режиму, які методично знищили мільйони людей квітучої нації. Доля Килини – доля України в мініатюрі. В часи страшного Голодомору 1932–1933 років юна дівчина Килина пережила найстрашніше – втрату родини, божевілля, голод, споглядання за тим, на які страшні вчинки люди здатні заради виживання. Але Килина сильніша за все зло. Вона таємно пише книгу «Голодомор», щоб світ чув про біль цілого народу. Тим самим досягається безсмертя. Авторка використовує містичні елементи, підсилюючи ефект сили, яка протистоятиме злу, що прийшло на рідну землю. Неймовірно сильна п'єса, не позбавлена натура-

лізму, змушує серце стискатися від болю. Таких п'єс має бути більше, щоб пам'ятали, що був змушений пережити український народ. Публіка Чикаго побачила виставу за мотивами трагедії Н. Марчук. То як скоро український глядач зможе зробити те ж саме?

*«Цей потяг... все як у житті:
іноді хочеться зійти не на тій зупинці...
або зірвати стоп-кран!...»*

Ольга Мурашко «Успіх»

Дев'ять сцен О. Мурашко здатні зачепити найтонші струни душі пересічного читача та глядача. Чому? Все доволі просто: на сторінках драматичного твору проглядається доля всіх, хто неправильно розставив пріоритети у житті. Кожен з героїв для себе визначився з критеріями успіху. Хтось його досяг, хтось наближається до нього. А хтось обманював себе, вважаючи, що успіху вже досягнуто. Проте кожному дається шанс змінити свою долю, досить лише прислухатись до свого серця. Хто шукає вихід, тому доля подарує раптову доленосну зустріч, яка поверне віру у щастя. А той, хто чув, як плачуть кити, відчув найбільшу тугу, з якою немає сили жити так, як раніше. П'єса наділена низкою символічних елементів, які кожним трактується по-своєму. Чи побачить цей драматичний твір сценічне втілення стане зрозуміло згодом; подібні історії полюбляє розігрувати життя, а воно – непересічний режисер.

*«Я знала, що тепер не розіб'юсь,
тепер вже точно зможу я літати».*

Неда Неждана

«Голос тихої безодні» Неди Нежданої звучить особливо пронизливо у світлі відновлення пам'яті про жертв Голодомору. Ця моноп'єса – справжнє одкровення про

трагічну долю звичайної української родини в часи страшного Голодомору 1932–1933 років, це данина пам'яті безвинно загиблим від геноциду українцям. Монолог ведеться із вражаючою відвертістю, так, що кожен відчуває себе причетним до трагедії, ніби згадує те, чого ніколи не знав, і що досягає душі болючим відлунням. Від її проникливості, відвертості мурашки по шкірі. На інтуїтивному рівні читачам і глядачам вдасться відчути легкість крил героїні. А відкритий фінал може лишити світлі почуття від польоту над безоднею, а може вразити болем від трагічного падіння. Моноп'єса була поставлена режисером І. Волицькою, головну роль виконала акторка Л. Данильчук, якій вдалося відчути найтонші матерії нересічної монодрами.

*«Глянь, яким дрібним стає усе,
що здавалося нам великим!»*

Світлана Новицька «Шинкарка»

Рідко коли можна знайти драматургічний текст на тему кохання, поєднану з відомством і багаторічним очікуванням милого з війни. Дивне поєднання, чи не так? Проте містична драма С. Новицької зуміла гармонійно поєднати все це на своїх сторінках. Сакральні для кожної українки теми, описані в реаліях козацьких часів, переживаються з сьогоденням. Взагалі, здається, що це вже у крові українських жінок чекати коханого з війни і боятися, що він не повернеться. Проте кохання сильніше за усе, йому нічого не страшно, за нього можна і продати душу. От тільки шкода, що суспільство хоч і манить до інакших (у контексті твору – відьом), проте не в змозі опиратися бажанню знищити їх. Наскрізь українська містична драма С. Новицької пасувала б до сцени будь-якого сучасного театру.

*«І всі слова, яких ми соромились, прийдуть
і залоскочуть нам горло».*
Олександра Погребінська «Осінні квіти»

Атмосфера комічної драми О. Погребінської наскрізь пройнята духом часу перехідного періоду. Час іде, а в квартирі героїні він зупинився. Навіть ім'я головної героїні Вілена натякає на недавнє панування комуністичної ідеології, можливо, це і стало причиною самозречення героїні, відсторонення її від світу. П'єса про пошук себе жінкою, яка собі ніколи не належала. Героїня замикається у собі емоційно та фізично – у межах однієї квартири в престижному районі столиці. Проте вона впускає чоловіків у свій світ, декотрим із них доведеться стати заручником її невидимих пут, їхньою жертвою. Драма О. Погребінської не залишилась без уваги театрального світу, причиною тому стала злободенність і вражаюча відвертість твору, яка провокує читача та глядача до співучасті. Четверта стіна залишається безмовним свідком життя жінки, яка втомилася.

*«Мистецтво – це вічне царство життєдайної
енергії для тих, хто не обмежує своє буття
куцями земними рамками».*
Мирослава Росович «Візит капітана»

Чорна комедія М. Росович намагається достукатися до свого читача, а в перспективі – і глядача, порушуючи питання, що стосуються окремої особистості і цілої нації в цілому. Кожен персонаж яскравий, небуденний, наділений своєю харизмою та складними рисами, що її врівноважують. За кожним героєм криється доля різного масштабу. Золота молодь, герої славнозвісної башти слонової кості чи... павуки в банці? Низка алузій, використаних авторкою, вселяють оманливу думку про те, що читач може передбачити перебіг подій. Але не зможе,

бо тут на кожному кроці оманливі рифи, бо тут все на продаж. Прийом театру в театрі розширює внутрішній простір драматичного твору, дозволяючи торкнутися найактуальніших проблем сьогодення. Страшно, коли відрікаються рідного, особливо мови, але не менш пекуче, коли до цього повертаються, бо – модно. І головне, що авторка не дає однозначні відповіді на складні питання. М. Росович пропонує такі правила гри, з якими повинні будуть рахуватися як творці вистави, так і, безумовно, глядач.

«Коли люди дізнаються, що я розмовляю з осикою і бобром, вони засміють мене!»

Надія Симчич «Корінь троянди»

Драматургічний світ вельми універсальний, нікого не здивуєш химерними персонажами, обставинами і нетиповим перебігом подій. А якщо казка поєднується із драмою, як трапилось у п'єсі «Корінь троянди» Н. Симчич, то ми отримуємо квінтесенцію глибокої міфопоетики. Казки, як правило, пишуться для дітей, та найчастіше по-справжньому їх розуміють саме дорослі. Кожен з персонажів є носієм якоїсь риси. Образи Короля і свити перегукуються з героями фільму «Той самий Мюнхгаузен» за режисурою М. Захарова та сценарієм Г. Горіна, які так само наділені абсурдними рисами, не притаманними мудрому правителю. Як і більшість казок «Корінь троянди» несе певну моралізаторську нотку, але загалом закінчується все позитивно, добро перемагає зло. І лише Драконолюб не приймає зміни і йде шукати нових драконів.

*«Моя війна була війною зброї та відваги,
але сьогодні вона стала війною
з дурнями та блазнями!»*

Ксенія Скорик «Богдан-2014»

Якщо ви колись замислювались над тим, як би чинили в теперішніх реаліях історичні постаті славетного минулого України, то вам неодмінно треба було б ознайомитись із роботою К. Скорик «Богдан-2014». П'єса – ніби окремих пазл із великої картини тяжких для України днів Революції Гідності. У монолозі майстерно переплітаються спогади із славетного козацького минулого та проектується на буремне сьогоднішнє. Авторка аналізує через каяття Богдана, долю України, яка віками мусить виборювати собі свободу. І великі люди помилялися, і їх помилки на собі відчували мільйони. Та будь-хто має шанс виправити свої помилки, навіть найстрашніші, і отримати другий шанс. Однак боротися за кращу долю українцям доведеться завжди, бо найближчі союзники можуть стати найпідлішими зрадниками...

«Слова, це єдине, що ми можемо собі дозволити!»

Оксана Танюк «Ніч Елеонори День»

Справжня жінка може напустити туману в очі, заплутати і змусити грати за своїми правилами. Якщо жінка до того ж ще й драматург, режисер, актори, глядачі та читачі обов'язково будуть втягнуті в складний і суперечливий світ життя персонажів. Драма «Ніч Елеонори День» побудована на складних діалогах двох жінок, межа між якими настільки тонка, що інколи її можна не помітити, автор вміло нею маніпулює. Герої Оксани Танюк балансують між спогадами, вигадками, бажанням, і драматургиня блискуче впоралась із завданням змусити читача хотіти дізнатися правду. П'єса бачила свою експериментальну сцену (Центр Курбаса, реж. А. Самініна) хоча будь-хто із

режисерів неодмінно знайшов би у творі щось таке, що близьке саме йому, яким хочеться поділитися зі світом.

«Доки можна, треба творити щасливі фінали».

Любов Цукор «Прихисток»

Монодрама для однієї актриси «Прихисток» не акцентує на часі дії, подія могла трапитися вчора, рік тому, або й завтра, хоча не виключено, що вона відбувається прямо зараз. Своєрідна гра зі свідомістю героїні, самоаналіз, який приводить до прийняття складних рішень. Коротка містична п'єса про дорогу додому. Про те, як страшно одному у загадковій темряві. Хоча не виключено, що це історія про кохання і сумніви, бажання вивільнитися і бути щасливою у своїй схованці. П'єса ще не була інсценізована, вона не вимагає особливих сценічних рішень, проте провокує читача і глядача зазирнути у себе і терміново надати відповіді на важливі питання, бо далі може бути пізно.

«Міняю сльози я на воду:

За квартиру кварта – честю честь».

Лідія Чупіс «Страсті за Юродивим»

Єдина з віршованих п'єс – твір Л. Чупіс. У трагедії «Страсті за Юродивим» автор робить спробу по-новому поглянути на останні дні життя Ісуса Христа. Картини далекого євангелічного минулого одна за одною виникають перед читачем, вражаючи глибиною розуміння трагедії. Вражає створена автором опозиція між Ісусом та усіма людьми, які були в той час на Голгофі. Поки миряни сваряться і метикують, Ісус виголошує фрагменти Нагорної проповіді, Він лишається вірним собі. Він приречений, проте незламний. Усім персонажам Л. Чупіс дає власну долю, характер, не обділяючи нікого. Твір має унікальні часопросторові межі, які стануть справжнім скарбом для

того режисера, який наважиться втілити цей доробок на сцені. А глибокий символізм, тонко прописані персонажі схвилюють будь-якого глядача чи читача.

«Ти розумієш, наскільки хворе наше суспільство?»

Анна Яблонська «Кричать якісь птахи»

Маленька комедія Анни Яблонської у перекладі Неди Нежданої також увійшла до Антології. «Кричать якісь птахи» – невелика, але напрочуд пронизлива п'єса, трактувати її сьогодні можна як драму-передчуття. Ця робота була актуальна на початку 2000-х і залишається такою і сьогодні. Напевно, такою може бути і через десятки років. Чому? Бо українське суспільство, яке вигинали за формами, що потрібні були іншим, має пройти довгий і складний шлях, допоки стане тим суспільством, котре заслуговує на своє самобутнє щастя.

Кожна з авторок, твори якої увійшли до Антології «Мотанка», має власний творчий шлях, повний пошуків і осяянь. Цей непересічний проект робить перший, але сміливий крок до гордої демонстрації багатого доробку українських драматургинь. Це дозволить заявити усьому світу про те, що драматургія в Україні квітне і буяє, розвивається своїм власним шляхом, а жінки збагачують її віковою народною мудрістю, яка міститься десь на генному рівні і втілюється на сторінках драматичних творів. Подібні видання є гучною заявою для світової мистецької спільноти, що драматургія України розвиватиметься й надалі. Вона являється самостійним і унікальним явищем, про яке незаслужено забули у бурхливі часи змін. Більш того, сучасна українська драматургія може конкурувати зі світовими зразками, та про це треба говорити окремо. «Мотанка» – жіночий голос України у світі драматургії міжнародного масштабу.